

P R O G N O Z A
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY ŁUKÓW NA LATA 2013 – 2016
Z PERSPEKTYWĄ DO 2020 ROKU

Wykonawca:

EKO – MAX Iwona Kuczek
ul. Kasprowicza 3/21, 23-210 Kraśnik
Tel/fax: 81 825 66 65
GSM: 604 866 129
e-mail: eko@eko-max.eu
www.eko-max.eu

ŁUKÓW, MARZEC 2013 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
1.1. Podstawa prawna i cel opracowania Prognozy	3
1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy	4
2. Analiza zawartości „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”	6
2.1. Zawartość Programu	6
2.2. Cele Programu	12
2.3. Powiązania Programu z innymi dokumentami strategicznymi	14
3. Analiza stanu środowiska naturalnego	21
3.1. Istniejący stan środowiska oraz problemy jego ochrony z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem terenów podlegających ochronie	21
3.2. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”	34
4. Przewidywane oddziaływanie na środowisko	35
4.1. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem .	35
4.2. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000 ..	36
4.3. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	49
4.4. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu	51
4.5. Oddziaływania transgraniczne związane z realizacją Programu	51
5. Informacje końcowe	52
5.1. Metody wykorzystane przy opracowaniu Prognozy i analizie realizacji Programu	52
5.2. Metody analizy realizacji skutków Programu	52
6. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	55
7. Spis tabel	57

1. Wprowadzenie

1.1. Podstawa prawna i cel opracowania Prognozy

Podstawę prawną sporządzenia niniejszej „Prognozy oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”, zwanej dalej PROGNOZĄ jest art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Artykuł ten zobowiązuje organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów obowiązek przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to ze stosowaniem w prawodawstwie polskim postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty:

„strategii rozwoju regionalnego (...) polityki, strategii, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji (...) polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000”.

Nadrzędnym celem Prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku”, zwanego dalej PROGRAMEM, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. Prognoza winna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska.

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy było:

- ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku”,
- ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów Programu.

1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy

Zgodnie z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ocena powinna:

- 1) zawierać:
 - a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
 - b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu Prognozy,
 - c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
 - d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
 - e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- 2) określać, analizować i oceniać:
 - a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
 - b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
 - d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
 - e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,

- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne,
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

2. Analiza zawartości „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”

2.1. Zawartość Programu

„Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku” jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do roku 2020 jak też planem wdrożeniowym na lata 2013 – 2016. Jest też aktualizacją i kontynuacją dotychczasowego „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Łuków na lata 2004 – 2014”.

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Główne funkcje „Programu ochrony środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013-2016” to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie Gminy Łuków,
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- podstawa do ubiegania się o środki finansowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- gospodarkę odpadami
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

Głównym celem „Programu ochrony środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016” jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju gminy, która ma być realizacją „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą na lata 2013-2016”, „Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019” oraz „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Łukowskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017”.

Program rozpoczyna się od wstępu w którym ujęte zostały: podstawa opracowania, cel, zakres i funkcje Programu, metodyka opracowania Programu oraz instrumenty i akty prawne.

W kolejnych rozdziałach przedstawione zostały następujące zagadnienia:

□ **OPIS STANU ISTNIEJĄCEGO**

W rozdziale opisano położenie administracyjno – geograficzne, ukształtowanie terenu, geomorfologia, sytuację demograficzną, klimat, gospodarkę w tym: gospodarkę rolną, gospodarkę leśną, turystykę, przemysł oraz zasoby naturalne.

□ **OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY ŁUKÓW**

W rozdziale przedstawiono stan aktualny oraz zagrożenia związane z poszczególnymi elementami środowiska takimi jak wody powierzchniowe, wody podziemne, powietrze atmosferyczne oraz powierzchnię ziemi. W dalszej części opisane zostały walory przyrodnicze i krajobrazowe w tym lasy, formy ochrony przyrody oraz zagrożenia obszarów chronionych.

Kolejnym zagadnieniem jest infrastruktura techniczna. W tej części została szeroko opisana gospodarka wodno – ściekowa w tym zaopatrzenie w wodę a także kanalizacja i oczyszczalnie ścieków.

Następnymi elementami rozdziału są: ciepłownictwo, elektroenergetyka, gazownictwo, gospodarka odpadami, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, komunikacja i transport.

□ **NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA**

Ze względu na pochodzenie zagrożenia środowiska podzielne zostały na antropogeniczne czyli związane z działalnością człowieka oraz zagrożenia naturalne.

Do zagrożeń antropogenicznych zaliczono: gospodarkę komunalną, transport i komunikację, działalność gospodarczą, rolnictwo, poważną awarię przemysłową.

Zagrożenia naturalne to zagrożenia powodziowe, zagrożenia pożarowe i zagrożenia erozją.

□ **PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO**

Do podsumowania analizy stanu obecnego Gminy Łuków w stosunku do występujących warunków, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, zastosowano system analizy SWOT. Zastosowanie tej metody pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron gminy oraz szans i zagrożeń zarówno tych obecnie występujących, jak też potencjalnych.

Każde planowanie, aby mogło być obarczone stosunkowo najmniejszym błędem, winno brać pod uwagę maksymalną ilość czynników mogących mieć wpływ na przebieg zdarzeń. Precyzyjna i obiektywna analiza w tym zakresie pozwoliła dokonać właściwego wyboru kierunków rozwoju i możliwości realizacji.

□ **ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŁUKÓW**

W rozdziale przedstawiono podstawowe dokumenty strategiczne wyższego szczebla i ich podstawowe założenia:

Polityka ekologiczna państwa

„Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do 2016 roku” jest drugim z rzędu tego rodzaju dokumentem strategicznym wymaganym ustawą – Prawo ochrony środowiska.

Generalnie zachowano strukturę dokumentu podobną do „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006”, inaczej akcentując potrzebę działań uznanych jako priorytetowe. Istotne jest też dodanie rozdziału 1 zawierającego podsumowanie całego dokumentu, krótkie zestawienie działań podjętych w latach 2007-2008 i wskazującego na główne wyzwania i najważniejsze priorytety polityki ekologicznej RP w najbliższych 4-8 latach.

Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce wpisują się w priorytety w skali Unii Europejskiej i cele 6 Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Zgodnie z ostatnim przeglądem wspólnotowej polityki ochrony środowiska do najważniejszych wyzwań należy zaliczyć:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- ochrona różnorodności biologicznej.

Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 - 2015 z perspektywą do roku 2019

„Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” uwzględniając analizę i ocenę stanu środowiska, określa:

- wojewódzkie cele ekologiczne do 2019 roku wraz z kierunkami działań,
- plan operacyjny w latach 2012-2019,
- zarządzanie Programem,
- finansowanie Programu.

Cele ekologiczne do 2019 roku wraz z kierunkami działań zostały ujęte w trzech blokach tematycznych:

- kierunki działań systemowych,
- ochrona zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łukowskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017

Strategicznym celem dla Powiatu Łukowskiego jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej w połączeniu z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Dla pomocy w jego realizacji wyznaczono cele średniookresowe oraz priorytety ochrony środowiska (kierunki działań):

1. Utrzymanie różnorodności biologicznej na terenie powiatu.
2. Rozwijanie zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
3. Ograniczenie negatywnego oddziaływania działalności człowieka na środowisko glebowe.
4. Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin na terenie powiatu.
5. Optymalizacja zużycia surowców, wody i energii w powiecie łukowskim.
6. Promowanie i wspieranie powstawania odnawialnych źródeł energii.
7. Osiągnięcie dobrego stanu powiatowych wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększenie retencji wody.
8. Spełnianie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i standardów emisyjnych z instalacji.
9. Poprawa klimatu akustycznego powiatu łukowskiego.

10. Ochrona mieszkańców powiatu przed polami elektromagnetycznymi.
11. Zapobieganie awariom przemysłowym poprzez prowadzenie działań prewencyjnych oraz edukacyjnych mieszkańców i pracowników zakładów przemysłowych.
12. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania środowiska.

□ **ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ŁUKÓW NA LATA 2013 - 2016
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2020**

W rozdziale przedstawiono kryteria organizacyjne i środowiskowe zastosowane do wyboru priorytetowych przedsięwzięć ekologicznych na terenie Gminy na lata 2013 - 2016 z perspektywą do 2020 roku wraz z celami ekologicznymi wyznaczonymi na podstawie przedmiotowych kryteriów.

□ **KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH**

W rozdziale przedstawiono cele średniookresowe i kierunki działań systemowych do 2020 roku w obszarach tj.:

- uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
- zarządzanie środowiskowe,
- udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- odpowiedzialność za szkody w środowisku,
- aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.

□ **OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH**

W rozdziale przedstawiono cele średniookresowe i kierunki działań systemowych do 2020 roku w obszarach tj.:

- ochrona przyrody,
- racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska,
- kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią,
- ochrona powierzchni ziemi.

□ **POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO**

W rozdziale przedstawiono cele średniookresowe i kierunki działań systemowych do 2020 roku w obszarach tj.:

- środowisko a zdrowie,
- ochrona powietrza,
- ochrona wód,
- gospodarka odpadami,
- oddziaływanie hałasu,
- oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

□ **HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ NA LATA 2013 – 2016**

W rozdziale przedstawiono szczegółową listę przedsięwzięć planowanych do realizacji w latach 2013-2016 wraz z instytucjami odpowiedzialnymi za ich wykonanie, szacunkowymi kosztami i prognozowanymi źródłami finansowania.

□ **UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU**

W rozdziale tym przedstawiono uwarunkowania związane z realizacją Programu w tym:

- uwarunkowania prawne,
- uwarunkowania ekonomiczne w oparciu o środki własne oraz środki zewnętrzne,
- uwarunkowania przestrzenne,
- uwarunkowania społeczne,
- uwarunkowania związane z integracją europejską

Realizacja Programu odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomiczno – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Polski do Wspólnoty Europejskiej. Koordynatorem i głównym wykonawcą Programu będzie organ wykonawczy Gminy - Wójt Gminy Łuków.

□ **ZARZĄDZANIE PROGRAMEM I JEGO MONITORING**

Rozdział zawiera opis organizacji zarządzania Programem i koncepcję oraz schemat zarządzania Programem, monitoring Programu i zmiany w Programie.

Nadzór nad realizacją Programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. Program jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument wspomagający realizację prawa miejscowego pozostając w ścisłym związku z planem zagospodarowania przestrzennego gminy, decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych. Wójt Gminy posiada kompetencje pozwalające mu realizować zawarte w programie cele i zadania. Aby jednak ta realizacja przebiegała spójnie z polityką regionalną konieczne jest przygotowanie struktur administracyjnych do ścisłej współpracy z organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji.

2.2. Cele Programu

Naczelną zasadą przyjętą w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego, społecznego gminy z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

Realizacja Programu ma doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne metody chroniące przed degradacją, a także stworzyć warunki do wdrożenia wymagań obowiązujących w tym zakresie prawa.

Cel strategiczny Programu

Celem strategicznym Programu jest: zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej w połączeniu z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Dla pomocy w jego realizacji wyznaczono cele średniookresowe oraz priorytety ochrony środowiska (kierunki działań):

1. Utrzymanie różnorodności biologicznej na terenie Gminy Łuków.
2. Rozwijanie zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
3. Ograniczenie negatywnego oddziaływania działalności człowieka na środowisko glebowe.
4. Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin na terenie Gminy Łuków.
5. Optymalizacja zużycia surowców, wody i energii w Gminie Łuków.
6. Promowanie i wspieranie powstawania odnawialnych źródeł energii.

7. Osiągnięcie dobrego stanu powiatowych wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększenie retencji wody.
8. Spełnianie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i standardów emisyjnych z instalacji.
9. Poprawa klimatu akustycznego Gminy Łuków.
10. Ochrona mieszkańców Gminy przed polami elektromagnetycznymi.
11. Zapobieganie awariom przemysłowym poprzez prowadzenie działań prewencyjnych oraz edukacyjnych mieszkańców i pracowników zakładów przemysłowych.
12. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania środowiska.

Cele ekologiczne

Wyboru priorytetów ekologicznych dokonano w oparciu o diagnozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Łuków, uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, a także innych wymagań w zakresie ochrony środowiska.

Wybór priorytetowych przedsięwzięć ekologicznych na terenie Gminy na lata 2013 - 2016 z perspektywą do 2020 roku przeprowadzono przy zastosowaniu następujących kryteriów organizacyjnych i środowiskowych.

Kryteria o charakterze organizacyjnym:

- ❑ wymiar przedsięwzięcia (lokalny, ponadlokalny),
- ❑ konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względów prawnych,
- ❑ zabezpieczenie środków na realizację lub możliwość uzyskania dodatkowych zewnętrznych środków finansowych (Unia Europejska lub inne źródła zagraniczne lub krajowe),
- ❑ efektywność ekologiczna przedsięwzięcia,
- ❑ znaczenie przedsięwzięcia w skali regionalnej,
- ❑ spełnianie wymogów zrównoważonego rozwoju.

Kryteria o charakterze środowiskowym:

- ❑ możliwość likwidacji lub ograniczenia najpoważniejszych zagrożeń środowiska i zdrowia ludzi,
- ❑ zgodność z celami ekologicznymi i zasadniczymi kierunkami zadań wynikających z Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego i powiatu łukowskiego,
- ❑ zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska,

- skala dysproporcji między aktualnym i prognozowanym stanem środowiska a stanem wymaganym przez prawo,
- skala efektywności ekologicznej przedsięwzięcia,
- wieloaspektowość efektów ekologicznych przedsięwzięcia (możliwość jednoczesnego osiągnięcia poprawy stanu środowiska w zakresie kilku elementów środowiska).

Cele ekologiczne dla Gminy Łuków

- 1. Środowisko dla zdrowia - dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.**
- 2. Wzmacnianie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.**
- 3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody.**
- 4. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.**

2.3. Powiązania Programu z innymi dokumentami strategicznymi

Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016

Głównym zadaniem Polityki ekologicznej państwa jest określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazujących kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego. Kierunki działań oraz cele określone w w/w dokumencie są następujące:

- **Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych.**
Głównym celem strategicznym jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.
- **Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska.**
Głównym celem jest uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego. Działania te powinny objąć pełną internalizację kosztów zewnętrznych związanych z presją na środowisko.

❑ **Zarządzanie środowiskowe.**

Celem podstawowym jest jak najszersze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie.

❑ **Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.**

Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”.

❑ **Rozwój badań i postęp techniczny.**

Głównym celem jest zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

❑ **Odpowiedzialność za szkody w środowisku.**

Celem polityki ekologicznej jest stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.

❑ **Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.**

W perspektywie konieczne jest przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji

❑ **Ochrona przyrody.**

Podstawowym celem jest zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną.

❑ **Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.**

Zakłada się dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznaczam to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

❑ **Racjonalne gospodarowanie zasobami wody.**

Głównym celem średniookresowym jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie

dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

□ **Ochrona powierzchni ziemi.**

Głównymi celami średniookresowymi dla ochrony powierzchni ziemi, a w szczególności dla ochrony gruntów użytkowanych rolniczo jest: rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne, zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

□ **Gospodarowanie zasobami geologicznymi.**

Podstawowym celem jest racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.

□ **Poprawa jakości powietrza.**

Najważniejszym zadaniem będzie dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych. Z Dyrektywy LCP wynika, że emisja z dużych źródeł energii, o mocy powyżej 50 MWc, już w 2008 r. nie powinna być wyższa niż 454 tys. ton dla SO₂ i 254 tys. ton dla NO_x. Limity te dla 2010 r. wynoszą dla SO₂ - 426 tys., dla NO_x - 251 tys. ton, a dla roku 2012 wynoszą dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x - 239 tys. ton.

□ **Ochrona wód.**

Do końca 2015 r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju, a także realizację Bałtyckiego Programu Działań dotyczącego walki z eutrofizacją wód Bałtyku. Naczelnym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie ochrony zasobów wodnych jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków.

□ **Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych.**

Celem średniookresowym w zakresie ochrony przed hałasem jest dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

□ **Substancje chemiczne w środowisku.**

Średniookresowym celem polityki ekologicznej w odniesieniu do chemikaliów jest stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami Rozporządzenia REACH.

Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2013 - 2016 z perspektywą do roku 2020

„Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” uwzględniając analizę i ocenę stanu środowiska, określa:

- wojewódzkie cele ekologiczne do 2019 roku wraz z kierunkami działań,
- plan operacyjny w latach 2012-2019,
- zarządzanie Programem,
- finansowanie Programu.

Cele ekologiczne do 2019 roku wraz z kierunkami działań zostały ujęte w trzech blokach tematycznych:

- kierunki działań systemowych,
- ochrona zasobów naturalnych,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Cele „Polityki ekologicznej państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” w powiązaniu ze specyfiką województwa pozwalają na określenie konkretnych wyzwań dla programu ochrony środowiska województwa lubelskiego.

Są to przede wszystkim:

1. W zakresie działań systemowych:

- zapewnienie, aby projekty wojewódzkich dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki poddawane były procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny były uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- szersze przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemu EMAS¹² i innych systemów zarządzania środowiskiem,

- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym kształtowanie proekologicznych zachowań konsumenckich, prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska, uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska oraz organizowanie akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- zwiększenie roli wojewódzkich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska,
- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego województwa, w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

2. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej, racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona przed erozją oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo.

3. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
- radykalna poprawa gospodarowania odpadami,
- ochrona środowiska przed hałasem i przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

Strategia Rozwoju Kraju

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju realizuje cele i wyzwania ujęte w podstawowym dokumencie strategicznym UE, tj. Strategii Lizbońskiej i jej odnowionych założeniach. Kładzie duży nacisk na wzrost gospodarczy i zatrudnienie oraz aspekty zrównoważonego rozwoju.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski poprzez:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
- poprawę stanu infrastruktury technicznej i społecznej, wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- budowę zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

„Polityka energetyczna Polski do 2030 roku” przedstawia strategię państwa w zakresie energetyki zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i w perspektywie do 2030 roku.

Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- Poprawa efektywności energetycznej,
- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,
- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej,
- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Przyjęte kierunki polityki energetycznej są w znacznym stopniu współzależne. Poprawa efektywności energetycznej ogranicza wzrost zapotrzebowania na paliwa i energię, przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, na skutek zmniejszenia uzależnienia od importu, a także działa na rzecz ograniczenia wpływu energetyki na środowisko poprzez redukcję emisji. Podobne efekty przynosi rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym zastosowanie biopaliw, wykorzystanie czystych technologii węglowych oraz wprowadzenie energetyki jądrowej. Polityka energetyczna, poprzez realizację działań zgodnie z tymi kierunkami, będzie dążyła do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łukowskiego na lata 2010-2013 z perspektywą na lata 2014-2017

Strategicznym celem dla Powiatu Łukowskiego jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej w połączeniu z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Dla pomocy w jego realizacji wyznaczono cele średniookresowe oraz priorytety ochrony środowiska (kierunki działań):

- ❑ Utrzymanie różnorodności biologicznej na terenie powiatu.
- ❑ Rozwijanie zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
- ❑ Ograniczenie negatywnego oddziaływania działalności człowieka na środowisko glebowe.
- ❑ Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin na terenie powiatu.
- ❑ Optymalizacja zużycia surowców, wody i energii w powiecie łukowskim.
- ❑ Promowanie i wspieranie powstawania odnawialnych źródeł energii.
- ❑ Osiągnięcie dobrego stanu powiatowych wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększenie retencji wody.
- ❑ Spełnianie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i standardów emisyjnych z instalacji.
- ❑ Poprawa klimatu akustycznego powiatu łukowskiego.
- ❑ Ochrona mieszkańców powiatu przed polami elektromagnetycznymi.
- ❑ Zapobieganie awariom przemysłowym poprzez prowadzenie działań prewencyjnych oraz edukacyjnych mieszkańców i pracowników zakładów przemysłowych.
- ❑ Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania środowiska.

3. Analiza stanu środowiska naturalnego

3.1. Istniejący stan środowiska oraz problemy jego ochrony z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem terenów podlegających ochronie

▪ Różnorodność biologiczna, tereny chronione

Na terenie Gminy Łuków znajdują się obszary podlegające ochronie:

- 1) Obszary Chronione NATURA 2000: **Obszar Natury 2000 Jata i Obszar Natura 2000 Lasy Łukowskie.**
- 2) rezerваты przyrody: **Jata, Topór, Las Wagramski i Kra Jurajska** i Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK): **Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu i Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu.**
- 3) 6 pomników przyrody,
- 4) użytki ekologiczne.

1) Natura 2000

Na terenie gminy występują obszary Natura 2000 opisane poniżej:

Tabela nr 1. Zestawienie Obszarów Chronionych NATURA 2000 występujących na terenie Gminy Łuków. Stan na 2012 r.

L.p.	Nazwa obszaru Natura 2000	Kod obszaru	Powierzchnia [ha]
1.	Jata	PLH06_28	1 188,0
2.	Lasy Łukowskie	PLB060010	11 488,4

Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl>, <http://natura2000.gdos.gov.pl>

□ **Obszar Natura 2000 Jata**

Kod obszaru: PLH06_28

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa).

Obszar biogeograficzny: kontynentalny.

Powierzchnia: 1188 ha.

Status formalny: obszar konsultowany przez Ministerstwo Środowiska od 2010 r.

Opis przyrodniczy:

Obszar ostoi siedliskowej Jata obejmuje kilkusetmetrową do kilkukilometrowej szerokości dolinę Krzyny Południowej. Rzeka ta ma swój początek w rozległych „bagnach Jaty” położonych w części północnej obszaru. Obecnie wyodrębniającego się cieku wodnego w obrębie omawianego terenu nie ma, jedynie w części południowej, od strony łąk wsi Żdżary, obszar odwadniany jest przez system kilku rowów. Łąki te niegdyś silnie podmokłe otaczają bezpośrednio koryto Krzyny, płynącej tu w formie uregulowanego rowu. W chwili obecnej mamy do czynienia z „zagłębieniem dolinnym” niż o właściwą dolinę rzeczną. W zagłębieniu tym wykształciły się lasy łąkowe i olsy, a w części nieleśnej – zbiorowiska łąkowe.

Jest to centralna część obszaru „Jata” Część peryferyjna obszaru obejmuje stoki łagodnie opadające w kierunku zagłębienia. Porastają je lasy z dużym udziałem jodły, w zależności od żyzności gleby wykształcone w formie grądów z jodłą, borów jodłowych, bądź borów mieszanych z udziałem jodły. W skład obszaru „Jata” w przeważającej większości wchodzi lasy objęte od lat 30. ubiegłego wieku ochroną. W całości w granicach obszaru znalazł się rezerwat ścisły. W obszarze „Jata” znalazł się również główny fragment lasów rezerwatu częściowego.

Zagrożenia:

- obniżenie poziomów wód gruntowych oraz melioracja łąk wokół obszaru "Jata",
- zaniechanie użytkowania łąk,
- upraszczanie struktury wiekowej i gatunkowej lasów,
- uszkodzenia odnowień jodły na skutek zgryzanie przez zwierzynę,
- odkrywkowa eksploatacja piasku w sąsiedztwie obszaru, mogąca potencjalnie powodować powstawanie leja depresyjnego,
- sąsiedztwo poligonu wojskowego.

Istniejące formy ochrony przyrody:

- Jata - rezerwat leśny,
- Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu - rezerwat leśny.

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych (z Zał. I Dyr. Siedliskowej), w tym siedliska priorytetowe(*):

- ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)*,
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe)*,
- wyżynny jodłowy bór mieszany (*Abietetum polonicum*).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- traszka grzebieniasta - *płaz*
- bocian czarny - *ptak*
- trzmielojad - *ptak*
- orlik krzykliwy - *ptak*
- puchacz - *ptak*
- dzięcioł średni - *ptak*
- muchołówka mała - *ptak*
- wilk * - *ssak*
- samotnik - *ptak*

❑ **Obszar Natura 2000 Lasy Łukowskie**

Kod obszaru: PLB060010

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Obszar biogeograficzny: kontynentalny

Powierzchnia: 11 488,4 ha

Status formalny: Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska

Opis przyrodniczy:

Jest to obszar położony na Równinie Łukowskiej, w środkowej części Niziny Północnopodlaskiej. Ostoja jest usytuowana między dopływami Bugu, Krzny Południowej, Krzny Północnej, Muchawki oraz Kostrzynia. Obszar Lasy Łukowskie stanowi duży i zwarty

drzewostan pokrywający lekko falistą równinę sandrową, gdzie wykształciły się siedliska borowe. Najcenniejszym elementem ostoi, pod względem przyrodniczym są bory mieszane z jodłą. Poza tym znajdują się tu siedliska borów sosnowych suchych i wilgotnych, w miejscach żyzniejszych występują łągi i roślinność bagienna. W okolicy Łukowa są cztery skupienia jodły. Największe z nich, znajdujące się w uroczyskach Jata i Topór zostały objęte ochroną rezerwatową. Lasy Łukowskie stanowią ostoję dla co najmniej 16 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a trzy spośród nich zostały wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze, jako gatunki zagrożone. Jest to ostoja dla takich gatunków ptaków jak: bocian czarny i biały, trzmielojad, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, uszatka błotna, dzięcioł czarny i średni, lerka, świergotek polny, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek, ortolan, lelek. Liczebność tego ostatniego gatunku kwalifikuje Lasy Łukowskie do międzynarodowej ostoi ptaków. Na terenie Lasów Łukowskich znajdują się dwa rezerваты przyrody: Jata oraz Topór.

Zagrożenia:

Działania, które mogą stanowić zagrożenie dla walorów przyrodniczych obszaru to m.in. zalesianie nieużytków, czy niewłaściwa gospodarka wodna prowadząca do obniżenia poziomu wód gruntowych.

Istniejące formy ochrony przyrody:

- Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu - obszar chronionego krajobrazu,
- Jata - rezerwat przyrody,
- Topór - rezerwat przyrody,

Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe(*):

- bocian biały - *ptak*
- bocian czarny - *ptak*
- trzmielojad - *ptak*
- orlik krzykliwy - *ptak*
- żuraw - *ptak*
- sowa błotna - *ptak*
- lelek - *ptak*
- dzięcioł czarny - *ptak* dzięcioł średni - *ptak*
- lerka - *ptak*
- świergotek polny - *ptak*

- jarzębatka - *ptak*
- muchołówka mała - *ptak*
- gąsiorek - *ptak*
- ortolan - *ptak*

2) Rezerваты przyrody i Obszary Chronionego Krajobrazu

Na terenie Gminy Łuków występują: rezerwat **Jata**, **Topór** oraz rezerwat florystyczny **Las Wagramski** i rezerwat geologiczny pod nazwą **Kra Jurajska**. Ponadto na terenie Gminy występują dwa Obszary Chronionego Krajobrazu: **Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu** i **Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu**.

W północno - zachodniej części Gminy położony jest **Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu**, gdzie znajduje się kompleks leśny **Kryńszczak** z dwoma wielogatunkowymi rezerwatami przyrody: **Jata** i **Topór**.

Rezerwat Jata jest najstarszym i największym z czterech istniejących na obszarze Gminy rezerwatów. Powstał w 1933 r., jego całkowita powierzchnia wynosi 1 116,9 ha, z czego 337,4 ha podlega ścisłej ochronie. Osobliwością rezerwatu jest jodła objęta całkowitą ochroną. Poza jodłą występują tu 100-160-letnie starodrzewy dębów, świerków, sosen, grabów, lip, klonów, wiązów, olch i jesionów. Mniejszymi gatunkami roślin chronionych występującymi na terenie rezerwatu są: widłaki, wawrzynek wilczełyko, kruszczyk szerokolistny, storczyki, paprocie. Jata odznacza się również bogactwem fauny. Występuje tu wiele gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem np.: cietrzew, żuraw, bocian czarny, orlik krzykliwy, brodziec samotny, słonka, trzmielojad, kilka gatunków dzięciołów; ssaki np.: sarny, dziki, jelenie, łosie, wilki, lisy, borsuki; gady np.: zaskrońce, żmije zygzakowate padalce.

Rezerwat Topór, w przeciwieństwie do rezerwatu Jata, zajmuje dość niewielki obszar - 56,5 ha. Jest najdalej na północny - zachód Europy wysuniętym stanowiskiem jodły. Obok jodły rosną tu dęby, sosny, świerki, brzozy, osiki, graby, lipy, jawory. Z mniejszych zaś gatunków: widłaki, paprocie, wawrzynek wilczełyko, jeżyna gruczołowata.

We wschodniej części Gminy **Radzyński Obszar Chronionego Krajobrazu**, obejmujący rezerwat przyrody **Las Wagramski** oraz część doliny Krzyny Południowej o krajowej randze przyrodniczej.

Las Wagramski jest rezerwatem florystycznym, utworzonym w 1980 r. w celu ochrony wawrzyńka główkowego, wysuniętego tu najdalej na północ Europy. Inne rośliny chronione rezerwatu to np.: podkolan biały, lilia złotogłów, orlik pospolity, janowiec ciernisty, wężymord niski.

Atrakcją przyrodniczą o randze międzynarodowej terenów Gminy Łuków są pokłady czarnego iłu jurajskiego zawierające skamieniałe muszle głowonogów, w tym amonitów, i belemnitów, małż, ślimaków, otwornic, robaków, wężowideł, ramienionogów, mszywiolów i liliowców. Z tej różnorodności fauny kry jurajskiej niewątpliwie najbardziej opisane i najbardziej znane w świecie są amonity kry jurajskiej.

Największe skupisko amonitów udokumentowano w miejscowości Gołaszyn, gdzie dzięki staraniom **Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łukowskiej** i **Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego** (oddział w Łukowie) został utworzony rezerwat geologiczny pod nazwą **Kra Jurajska**.

3) Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

Pomniki przyrody są ważnym i istotnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego atrakcyjność, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie Gminy Łuków znajdują się następujące pomniki przyrody:

- 3 dęby szypułkowe w miejscowości Wagram,
- aleja wielogatunkowa – 47 lip drobnolistnych, 1 modrzew europejski, 1 sosna pospolita, 1 jesion wyniosły w lasach Nadleśnictwa Łukow, w miejscowości Gręzowka,
- aleja zabytkowa 109 lip drobnolistnych w miejscowości Kownatki, wzdłuż drogi gminnej Kownatki – Lipniaki,
- 3 lipy drobnolistne w miejscowości Ryżki,
- 3 dęby szypułkowe w ogrodzie DPS dla Dzieci w Ryżkach,
- 7 dębów szypułkowych na terenach leśnych w miejscowości Ryżki.

3) Użytki ekologiczne

Obok w/w obiektów utworzono także dwa użytki ekologiczne:

- 1) użytek ekologiczny o powierzchni 1,73 ha, stanowiący śródleśne oczko wodne zlokalizowane w Radzyńskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, utworzony Rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego Nr 76 z dnia 26 listopada 2003r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 152, poz. 3203),
- 2) użytek ekologiczny o powierzchni 0,83 ha, stanowiący śródleśne oczko wodne zlokalizowane w Radzyńskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, utworzony Rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego Nr 76 z dnia 26 listopada 2003r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 152, poz. 3203).

Wszystkie zagrożenia środowiska przyrodniczego, dotyczą również obszarów chronionych. Część tych zagrożeń może być jednak szczególnie groźna właśnie dla takich obszarów. Na terenie Gminy ich ilość nie jest wielka a ich intensywność nie jest zbyt wysoka. Tym niemniej kilka z nich występuje i w większości są pochodzenia antropogenicznego. Do najważniejszych zaliczyć należy:

- zagrożenia pożarowe obszarów leśnych i torfowisk,
- urbanizacja obszarów cennych przyrodniczo,
- zagrożenia związane z gospodarką komunalną,
- nadmierna eksploatacja przez turystykę i rekreację obszarów o wyjątkowej atrakcyjności.

Dodatkowo należy w tym miejscu wskazać zagrożenia dla obszarów Natura 2000. Zagrożenia wynikają z działalności człowieka i związane są z wypalaniem łąk i ich zaorywaniem, regulacją stosunków wodnych, ręcznym wydobywaniem torfu oraz niezorganizowanym pozbywaniem się odpadów z gospodarstw domowych. Poważne niebezpieczeństwo dla obszarów Natura 2000 stanowi również usuwanie roślinności szuwarowej, tępienie ptaków rybożernych na stawach oraz wędkarstwo. Sztuczne odwadnianie i zaprzestanie koszenia łąk przyczynia się do wtórnej sukcesji, a tym samym wpływa inwazyjnie na osiadłe tam populacje ptaków.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków będzie miał pozytywny wpływ na obszary prawnie chronione poprzez wdrożenie przewidzianych w Programie kierunków działań:

- zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych,
- zwiększenie powierzchni oraz powstanie nowych obszarów podlegających ochronie,
- ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej,
- ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania,

- wdrażanie działań w zakresie wzrostu świadomości zagadnień różnorodności biologicznej i ich roli w rozwoju miasta.

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu.

Na terenie Gminy Łuków znajduje się wiele obiektów zabytkowych, m. in.:

W wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2007 r. Nr 125 poz. 2442, Dz. Urz. Woj. Lub. z 2004 r. Nr 220 poz. 2846 oraz Dz. Urz. Woj. Lub. z 2006 r. Nr 36 poz. 849) znajdują się:

- **Zespół dworsko-leśny w Krynce (SA/470)** obejmujący: dwór, budynek gospodarczy, stajnie – obecnie magazyn, dwie stodoły, leśniczówkę oraz pozostałości parku i sadu,
- **Grodzisko wczesnośredniowieczne w Strzyżewie (C/27)**, zlokalizowane na obszarze Lasów Państwowych Nadleśnictwa Radzyń Podlaski – stanowisko archeologiczne nr 1/1/45 AZP 63-8.

Gminna ewidencja zabytków rejestruje ponad 240 obiektów, z czego największą liczbę stanowią obiekty zabudowy gospodarskiej – chata, obora, stodoła a także obiekty architektury sakralnej (kościół, kapliczki i krzyże przydrożne), założenia dworsko – parkowe, zespół leśniczówki, cmentarze i miejsca pamięci narodowej.

Gleby

W Gminie przeważają generalnie gleby średniej i słabej jakości. Są one zróżnicowane pod względem typów, co uwarunkowane jest budową geologiczną podłoża i lokalnymi warunkami hydrobiologicznymi. Największy udział powierzchniowy mają gleby słabe bielcowe i brunatne oraz niewielkie ilości gleb bagiennych i mad użytkowanych rolniczo w ograniczonym zakresie. Większość gleb ma odczyn kwaśny lub bardzo kwaśny.

Dominującymi kompleksami glebowymi gruntów ornych są:

- żytni słaby i bardzo słaby - 60% powierzchni – występuje głównie w północnej i wschodniej części gminy (gleby te, odznaczają się niską zawartością próchnicy oraz małą zasobnością składników pokarmowych).

- żytni bardzo dobry i dobry – 40% powierzchni – występuje głównie w południowej części gminy (są to gleby średnio zasobne w składniki pokarmowe, o okresowo wadliwych stosunkach wodno-powietrznych).

W Gminie przeważają generalnie gleby średniej i słabej jakości. Są one zróżnicowane pod względem typów, co uwarunkowane jest budową geologiczną podłoża i lokalnymi warunkami hydrobiologicznymi. Największy udział powierzchniowy mają gleby słabe bielcowe i brunatne oraz niewielkie ilości gleb bagiennych i mad użytkowanych rolniczo w ograniczonym zakresie.

Największy udział w ogólnej powierzchni gruntów mają ziemie klasy IVb i V stanowiące łącznie ponad 60% ogólnej powierzchni. Największy udział gleb dobrych występuje w południowej części gminy.

Krajobraz

Gmina Łuków jest Gminą o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Na terenie Gminy znajduje się 14 406 ha obszarów prawnie chronionych.

Obszary chronione w Gminie stanowią, aż 46,7% jej powierzchni, podczas gdy średnio w województwie odsetek obszarów prawnie chronionych kształtuje się na poziomie 23%, zaś w kraju – 33%.

Rzeźba terenu gminy Łuków jest słabo zróżnicowana. Teren jest lekko pofalowany o łagodnych spadkach 2 - 5 %. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 154 – 183 m. Największe wzniesienia występują w północnozachodniej i północnej części gminy, na terenie kompleksu leśnego i w okolicach wsi Biardy. Występują tu nieliczne pagórki żwirowopiaszczyste i wydmy, będące pozostałością moren ze zlodowacenia środkowopolskiego. Wyraźniejsze obniżenie terenu występuje w dolinie Krzny Północnej i Krzny Południowej, biorących swój początek w bagnach rezerwatu przyrody Jata.

Pod względem morfologicznym cały obszar gminy położony jest w obrębie wysoczyzny polodowcowej. Obszar gminy charakteryzuje się względnie naturalnym ukształtowaniem terenu. Wyjątkiem są obszary zainwestowane oraz pokopalniane, w których zaobserwować można przekształcenia i deformacje naturalnej rzeźby terenu.

Powietrze

Na poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu mają wpływ: wielkość napływowej i lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, warunki klimatyczne i topografia terenu.

Gmina Łuków, podobnie jak województwo, znajduje się pod wpływem dominującej zachodniej cyrkulacji mas powietrza. Sprzyja to napływowi zanieczyszczeń z dalszych

odległości, w tym z terenów uprzemysłowionych zachodniej i południowej Polski. Napływ mas powietrza z zachodu ma duży udział w ładunkach wnoszonych z opadami do podłoża na terenie Gminy.

Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza mogą być:

- punktowe tzw. **emisja punktowa** - pochodząca ze źródeł zorganizowanych, powstająca głównie w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych,
- liniowe tzw. **emisja liniowa** – komunikacyjna, pochodząca głównie z transportu samochodowego, kolejowego, wodnego i lotniczego, w której poszczególne odcinki drogi rozpatrywane są jako emitery liniowe,
- powierzchniowe tzw. **emisja powierzchniowa** – której głównym źródłem są paleniska domowe, gromadzenie oraz utylizacja ścieków i odpadów.

W Gminie Łuków poza zanieczyszczeniami powietrza napływającymi na jej teren z terenów ościennych największy udział w zanieczyszczeniu powietrza ma emisja powierzchniowa i w mniejszym stopniu emisja liniowa.

Standardy oceny jakości powietrza określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomu niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47 poz. 281).

Gmina Łuków należy do strefy lubelskiej oceny jakości powietrza.

Strefa lubelska została zaliczona do klasy B ze względu na zanieczyszczenie powietrza pyłem PM_{2,5}. Oznacza to, że poziom stężeń tego zanieczyszczenia jest wyższy od poziomu dopuszczalnego, lecz nie przekracza poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji. Wartości o tym poziomie stwierdzono w Białej Podlaskiej i Zamościu. Ze względu na dodatkową klasyfikację dotyczącą poziomu docelowego strefę zaliczono do klasy C2.

Stężenia zanieczyszczeń: benzenu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo/ó/pirenu nie przekraczały obowiązujących standardów dla obszaru kraju i obszarów ochrony uzdrowiskowej.

Ze względu na swój rolniczy charakter, Gmina nie jest obszarem zagrożonym pod względem zanieczyszczenia powietrza. Na jej terenie brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących zanieczyszczenia gazowe czy też pyły. Stąd też głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji.

Problemem na terenie Gminy jest tzw. niska emisja głównie jako efekt spalania paliw niskiej jakości w paleniskach domowych. Dodatkowym źródłem zanieczyszczenia powietrza i jednocześnie źródłem hałasu jest w Gminie ruch komunikacyjny. Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w wyniku spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów.

Poza „własnymi” źródłami zanieczyszczeń powietrza istotną rolę w zanieczyszczeniu powietrza na terenie Gminy odgrywają zanieczyszczenia napływowe, głównie z kierunku południowego. Zanieczyszczenia napływowe mogą pozostawać na terenie Gminy i wpływać niekorzystnie na jej stan środowiska poprzez ich deponowanie z opadem atmosferycznym.

Hałas

Ogólny poziom hałasu jest zadowalający. Uciążliwości występują lokalnie w pobliżu szlaków komunikacyjnych.

Ciągły wzrost ilości pojazdów mechanicznych, przy jednoczesnym braku właściwych rozwiązań drogowych, braku obwodnic miejskich, złej jakości nawierzchni znacząco powiększa obszar środowiska o ponadnormatywnym hałasie drogowym. Do tras o największym natężeniu ruchu w Gminie Łuków należy zaliczyć:

- drogę krajową nr S63
- drogę krajową nr S76

Powodują one największe zagrożenie hałasem na terenie gminy. Na wzrost poziomu hałasu ma wpływ również mechanizacja rolnictwa. Źródłem hałasu są traktory i kombajny. W okresie prac polowych hałas może być odczuwalny nawet po zmierzchu.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie prowadzi pomiary poziomu hałasu komunikacyjnego na terenie województwa lubelskiego.

Najbliższy punkt pomiarowy znajduje się w Łukowie przy ulicy Radzyńskiej, gdzie najwyższe przekroczenia normy w ramach wyników pomiarów długookresowych w dzień wyniosły 6,0 dB a w nocy 6,6 dB oraz przy ulicy Wyszyńskiego 22, gdzie w ramach wyników pomiarów krótkookresowych zanotowano przekroczenia normy w dzień 11,2 dB, zaś w nocy 16,5 dB.

Najbardziej uciążliwe są pojazdy ciężkie, z których 80% emituje hałas o poziomie większym niż 80 dB, z czego 40% o poziomie większym do 85 db.

Wody

Wody podziemne

Pod względem hydrologicznym obszar Gminy Łuków przynależy do Niecki Mazowieckiej. Główny poziom wodonośny sięga utworów trzeciorzędowych, zalegających na dużej głębokości – „Subniecki warszawskiej” (GZWP 215). Wody tej warstwy, ze względu na wysokie stężenie związków żelaza i manganu, wymagają uzdatniania. Północna część gminy położona jest na obszarze GZWP 223 „Zbiornik międzymorenowy rzeki górny Liwiec”, pochodzący z utworów czwartorzędowych.

Zwierciadło wód podziemnych na terenie Gminy jest stosunkowo wysokie i waha się poniżej 1 m od poziomu terenu – w dolinach rzek i obniżeniach powytopiskowych do ponad 2 m od poziomu terenu w obrębie wysoczyzny polodowcowej.

W przeważającej części Gminy izolacja poziomu wodonośnego jest wyjątkowo słaba ze względu na przepuszczalność gruntów (piaski, żwiry). Sytuacja taka stwarza zagrożenie dla wód podziemnych z powodu łatwego przenikania zanieczyszczeń pochodzących z powierzchni terenu. Lepsza izolacja wód występuje w zachodniej części Gminy.

Źródłem zaopatrzenia w wodę ludności Gminy są wody pierwszego poziomu wodonośnego, pochodzące z piaszczystych utworów czwartorzędowych. Z poziomu czwartorzędowego czerpią wodę studnie kopane, studnie wiercone wodociągów wiejskich oraz niektóre studnie na terenie miasta Łukowa. Zwierciadło wody tego poziomu ma charakter swobodny lub napięty. Wydajność poziomu czwartorzędowego uzależniona jest od warunków atmosferycznych i stanu wód powierzchniowych oraz od wykształcenia litologicznego utworów. Maksymalne wydajności wahają się od 4,65 m³/h do 80,38 m³/h.

Na terenie Gminy funkcjonują ujęcia wód głębinowych zlokalizowane w:

- **Szczygłach Górnych** ujęcie o wydajności 2640 m³/dobę
- **Gołaszynie** ujęcie o wydajności 540 m³/dobę
- **Gręzówce** ujęcie o wydajności 1224 m³/dobę
- **Sięciaszce Drugiej** ujęcie o wydajności 3456 m³/dobę
- **Malcanowie** ujęcie o wydajności 1296 m³/dobę
- **Turzych Rogach** ujęcie o wydajności 3864 m³/dobę

Na podstawie badań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie wody podziemne w Gminie Łuków mają klasę czystości I b.

Wody powierzchniowe

Zgodnie z podziałem hydrograficznym kraju teren Gminy Łuków położony jest w regionie wodnym Wisły Środkowej i w przeważającej części należy do zlewni Bugu granicznego, natomiast jej południowa część przynależy do zlewni Wieprza.

Północna część gminy odwadniana jest przez rzeki Krznę Północną i Krznę Południową, mające swoje źródła w północno-zachodniej części gminy (w obszarach leśnych). Krzna Północna biegnie na północ od Łukowa, natomiast Krzna Południowa przepływa przez miasto kierując się ku wschodowi. Na rzece Krzna Południowa, w obrębie granic miasta znajduje się zbiornik retencyjny „Zimna woda”.

Zlewnię Wieprza zasilają lewostronne dopływy Bystrzycy – Samica i Stanówka, przebiegające przez południową i południowo-zachodnią część Gminy. Rzeka Samica nie ma wyraźnych źródeł, jej początkiem jest rów łączący się z dopływem Krzyny Południowej. Obszar źródłowy rzeki Stanówki znajduje się w obniżeniu między Jeziorami, a Aleksandrowem, w południowo – wschodniej części Gminy.

W skład sieci hydrograficznej Gminy Łuków wchodzi również niewielkie ciekie wodne, liczne rowy melioracyjne, wypełnione wodą zagłębienia bezodpływowe i wyrobiska poeksploatacyjne oraz zbiorniki przeciwpożarowe.

Nadzwyczajnymi zagrożeniami wynikającymi z charakteru sieci hydrologicznej Gminy są przede wszystkim stany powodziowe, które wiązać się mogą w największym stopniu z rzeką Krzną i Bystrzycą.

Analizę stanu czystości rzek na terenie Gminy Łuków opracowano na podstawie oceny jakości rzek przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie w 2010 i 2011 roku.

W roku 2011 uruchomiono po raz pierwszy w cyklu monitoring diagnostyczny, kontynuowano rozpoczęty w roku 2010 I cykl monitoringu operacyjnego oraz prowadzono monitoring badawczy.

Biorąc pod uwagę wyniki analiz czystości rzek na terenie Gminy Łuków, należy stwierdzić, iż wody powierzchniowe płynące na terenie Gminy Łuków to wody zagrożone o umiarkowanym i dobrym potencjale ekologicznym.

3.2. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku”

Brak realizacji Programu uniemożliwi osiągnięcie zakładanych w nim celów i będzie prowadzić do pogarszania się wszystkich elementów środowiska dla których te cele zostały sformułowane.

W następstwie tego może nastąpić:

- pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego,
- pogorszenia jakości wód powierzchniowych,
- zwiększenie prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych skutków wywołanych nieprawidłowo prowadzona gospodarką odpadami,
- wzrost uciążliwości wywołanej emisją hałasu oraz promieniowaniem elektromagnetycznym,
- obniżenie walorów przyrodniczych terenu oraz spadek jego bioróżnorodności,
- degradację lasów oraz spadek lesistości terenu,
- degradację gleb,
- degradację zasobów kopalin i wód podziemnych,
- zwiększenie prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych skutków wywołanych nadzwyczajnymi zagrożeniami,
- zagrożenie nieprawidłowego korzystania z poszczególnych elementów środowiska ze strony sektora gospodarczego.

W przypadku braku realizacji Programu zagrożenie będzie wzrastać, a stan środowiska może ulec pogorszeniu.

4. Przewidywane oddziaływanie na środowisko

4.1. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Dzięki określonym w Programie priorytetom ekologicznym stan środowiska naturalnego będzie ulegać sukcesywnej poprawie.

Przyczynią się do tego:

- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
- uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK),
- uporządkowanie gospodarki ściekami opadowymi poprzez budowę, rozbudowę i modernizację kanalizacji deszczowej oraz urządzeń podczyszczających,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników bezodpływowych na terenach, gdzie uwarunkowania techniczne lub ekonomiczne wskazują na nieefektywność rozwiązań w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych.
- redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym emisji gazów cieplarnianych ze wszystkich sektorów gospodarki, a zwłaszcza z zakładów energetycznego spalania paliw (poprzez modernizację istniejących technologii i wprowadzanie nowych, nowoczesnych urządzeń), a także z indywidualnego ogrzewania mieszkań (poprzez korzystanie z ekologicznych nośników energii i podłączanie obiektów do scentralizowanych źródeł ciepła),
- wykonanie i systematyczna aktualizacja map akustycznych,
- modernizacja szlaków komunikacyjnych (budowa ekranów akustycznych, rewitalizacja odcinków linii kolejowych i wymiana taboru na mniej hałaśliwy, itp.).
- rozwój systemów zorganizowanego odbierania i zbierania odpadów komunalnych, w tym segregacji odpadów,
- zamykanie, rekultywacja i dostosowanie składowisk odpadów do wymagań prawnych
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- edukacja ekologiczna mieszkańców,

W trakcie realizacji działań inwestycyjnych może nastąpić krótkotrwałe pogorszenie stanu środowiska związane z realizacją inwestycji. Jednak oddziaływanie negatywne będzie miało charakter krótkotrwały i po zakończeniu procesu inwestycyjnego nastąpi poprawa jakości poszczególnych elementów środowiska.

4.2. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000

Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000 działań zawartych w „**Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 roku**” przedstawia poniższa matryca logiczna:

Tabela nr 2. Zadania inwestycyjne Gminy Łuków planowane do realizacji w latach 2013 - 2020

Przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne - na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:														
Obszar / zadanie / podmiot odpowiedzialny		Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Rozbudowa sieci wodociągowej w m. Ryki, Łazy, Świdry - projekt	Gmina Łuków	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w m. Łazy	Gmina Łuków	+	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	0	0
Kompleksowa wymiana pomp głębinowych	Gmina Łuków	+	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	0	0
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w m. Łazy, Ryżki, Czerś Sięciaszka II	Gmina Łuków	+	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	0	0
Rozbudowa sieci wodociągowej w m. Gołaszyn, Wólka Świętkowa, Ławki	Gmina Łuków	+	+	+	+	+	+	0	+	0	0	+	0	0

Oznaczenia:

+ wpływ pozytywny, - wpływ negatywny, 0 brak wpływu

Tabela nr 3. Zadania pozainwestycyjne Gminy Łuków planowane do realizacji w latach 2013 - 2020

Przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne - na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:		Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Inwentaryzacja Pomników Przyrody na terenie Gminy Łuków	Gmina Łuków	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+	+
Uprzątnięcie lasu komunalnego w m. Krynka (wiatrołomy)	Gmina Łuków	+	+	+	+	+	0	0	+	+	0	0	0	0
Edukacja w formie ulotek plakatów, zebrań sołeckich, dotycząca ochrony środowiska	Gmina Łuków, szkoły	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
Alert ekologiczno zdrowotny	Gmina Łuków, szkoły	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
Ścieżka ekologiczna	Gmina Łuków, szkoły	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dzień Ziemi	szkoły z terenu gminy	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0
Sprzątanie świata	szkoły z terenu gminy	0	0	+	+	+	+	0	+	+	0	0	0	+
Dokarmianie zwierząt	szkoły z terenu gminy	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Akcja dokarmiania ptaków	szkoły z terenu gminy	+	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Konkursy wiedzy ekologiczno-przyrodniczej	szkoły z terenu gminy	+	+	+	+	+	0	0	0	0	0	0	0	0

Oznaczenia:

+ wpływ pozytywny, - wpływ negatywny, 0 brak wpływu

Tabela nr 4. Zadania planowane do realizacji w latach 2012-2015 wynikające z Programu ochrony środowiska dla województwa Lubelskiego dotyczące gminy Łuków, realizowane przez organy wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz inne organizacje

Przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednio, pośrednio, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne - na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:														
Obszar / zadanie		Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Ochrona obszarów cennych przyrodniczo (w tym: opracowanie brakujących planów ochrony parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, ochrona ekosystemów w PN i PK, zadania ochronne w rezerwatach przyrody)	Wojewoda, ZPK, PN, Samorzady, RDLP, Inne	+	+	+	0	+	+	0	+	+	0	0	0	0
Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt	ZPK, PK, PN, Kola Łowieckie, AR w Lublinie, LTO, Lokalna Akcja na rzecz Środowiska Ziemi Chełmskiej, itd.	+	+	+	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Inwentaryzacja przyrodnicza gmin	Wojewoda, gminy	+	+	+	0	+	0	0	0	+	0	0	0	0
Realizacja ochrony lasów w oparciu o plany urządzania lasów i uproszczone plany urządzania lasów (w tym aktualizacja planów)	Nadleśnictwa, Starostowie	+	+	+	0	+	0	0	0	+	+	+	0	0
Zalesianie gruntów związane z realizacją „Krajowego Programu zwiększania lesistości kraju”	SP, RDLP, właściciele gruntów	0	+	+	+	+	0	+	0	+	+	+	0	0

Przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne - na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:														
Obszar / zadanie		Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Urządzanie i pielęgnacja terenów zieleni oraz zadrzewień	Urzędy Miast, Urzędy Gmin, Starostwa, Przedsiębiorstwa	+	+	+	+	+	0	0	0	+	0	0	0	+
Rekultywacja terenów zdegradowanych	Właściciele i zarządcy terenów, gminy, powiaty	0	+	+	+	+	+	0	+	+	0	+	0	+
Utrzymanie rzek: Wisły, Bystrzycy, Bugu granicznego	RZGW Warszawa	+	0	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+
Inwestycje związane z ochroną przeciwpowodziową (zbiorniki retencyjne, wały przeciwpowodziowe, urządzenia hydrotechniczne)	WZMiUW	0	0	+	+	0	+	0	+	0	0	0	0	+
Projekty w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane w aglomeracjach w zlewni Wisły (systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, zaopatrzenie w wodę, przydomowe oczyszczalnie ścieków)	Agglomeracje zlewni Wisły	0	0	+	+	0	+	0	+	0	0	0	0	+
Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w przedsiębiorstwach województwa lubelskiego	Podmioty gospodarcze województwa lubelskiego	0	0	+	0	+	+	0	+	0	0	0	0	+
Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie sposobów zmniejszenia zużycia energii i ciepła, korzystanie z transportu zbiorowego, itp.	Gminy, Powiaty, POE	0	0	+	0	0	0	+	0	0	0	+	0	+

Przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne - na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:														
Obszar / zadanie		Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Stworzenie bazy danych o jakości powietrza w gminach	Gminy	0	0	+	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0
Modernizacje kotłowni zakładowych	Przedsiębiorstwa	0	0	+	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0
Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i innych budynków komunalnych oraz budynków zakładowych	Gminy, Starostwa, ZOZ, Szpital Powiatowy,	0	0	+	0	0	0	+	0	+	0	+	0	+
Realizacja zabezpieczeń akustycznych	Zarządzający drogą, samorzady	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Montaż urządzeń redukujących emisję hałasu do środowiska w obiektach przemysłowych i usługowych	Przedsiębiorstwa	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków, w tym modernizacja instalacji mogących powodować +poważne awarie przemysłowe	Starostowie, Przedsiębiorstwa	0	0	+	+	+	+	+	+	0	0	0	0	+
Doposażenie jednostek PSP w sprzęt specjalistyczny z zakresu ratownictwa chemicznego	KP PSP, samorzady	0	0	+	0	+	0	+	+	0	0	0	0	+
Edukacja szkolna	Szkoły, Przedszkola, Gminy, Powiaty	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne - na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:														
Obszar / zadanie		Obszary Natura 2000	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Wodę	Powietrze	Powierzchnię ziemi	Krajobraz	Klimat	Zasoby naturalne	Zabytki	Dobra materialne
Edukacja pozaszkolna	SP, Media, LODR, LFOŚN, Komunalne Związki Gmin, LOP, LUW, UM WL, inne jednostki/organizacje,	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
Rozbudowa ścieżek edukacyjno-przyrodniczych	Gminy, Powiaty, LODR	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+
Szkolenia urzędników w zakresie ochrony środowiska oraz rolników w zakresie zasad KDPR	Wojewoda, Marszałek, UG/UM, ODR, Lubelska Izba Rolnicza	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+

Przeprowadzenie wszystkich działań w obszarach szczegółowo opisanych w powyższej macyzy logicznej, skutkować będzie wpływem pozytywnym lub nie będzie miało znaczącego wpływu na zagadnienia i aspekty środowiska.

Niemniej jednak poniżej przedstawiono wszystkie możliwe zagrożenia Programu na poszczególne elementy środowiska, także w sytuacjach nie wdrożenia, niepełnego wdrożenia lub niewłaściwego wdrożenia założeń, celów, zadań i działań opisanych w Programie i Prognozie.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów i zagrożeń zaproponowano działania zapobiegawcze.

Obszar Natura 2000

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków przyniesie pozytywny efekt ekologiczny zarówno dla ludzi, jak i stanu środowiska oraz siedlisk ptaków zlokalizowanych w Obszarze Chronionym **NATURA 2000 Lasy Łukowskie** - obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia) i ochrony siedlisk roślin, płazów, ptaków, ssaków zlokalizowanych w Obszarze Chronionym **NATURA 2000 Jata** - specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa).

Głównymi zagrożeniami w tych rejonach będzie:

- ścieżki ekologiczne,
- zalesianie nieużytków,
- obniżenie poziomów wód gruntowych oraz melioracja łąk,
- zaniechanie użytkowania łąk,
- upraszczanie struktury wiekowej i gatunkowej lasów,
- uszkodzenia odnowień jodły na skutek zgryzanie przez zwierzynę,
- odkrywkowa eksploatacja piasku w sąsiedztwie obszaru, mogąca potencjalnie powodować powstawanie leja depresyjnego,
- sąsiedztwo poligonu wojskowego.

Jednakże przy prawidłowo przeprowadzonych działaniach, uwzględniających ww. zagrożenia nie powinny one znacząco wpłynąć na Obszary Chronione NATURA 2000 Lasy łukowskie i Jata.

Na ww. obszarach chronionych występują liczne gatunki ptaków, ssaków, płazów i roślin, w tym gatunki wymienione w Zał. II Dyr. Siedliskowej i z Zał. I Dyr. Ptasiej (**Ważne dla Europy gatunki zwierząt**).

Tereny planowanych przedsięwzięć nie należą do obszarów istotnych dla ptaków w okresie wędrówek i przelotów ze względu na brak odpowiednich żerowisk i miejsc odpoczynku. Nie są również znaczącym terenem dla gniazdowania – z wyjątkiem gatunków, które gniazdują w bezpośrednim sąsiedztwie siedzib ludzkich (np. bocian biały).

Prawidłowo realizowane działania i wytyczone ścieżki nie będą oddziaływać na siedliska przyrodnicze oraz chronione gatunki roślin i zwierząt, a edukacyjny charakter ścieżek ekologicznych może mieć pozytywny wpływ na obszary chronione.

Różnorodność biologiczna – brak wpływu

Zagrożenia dla różnorodności biologicznej mogą nastąpić na etapie tworzenia ścieżek ekologicznych oraz remontu dróg poprzez ograniczenie możliwości swobodnego przemieszczania się zwierząt. W celu zachowania różnorodności biologicznej należy podjąć działania zapobiegające:

- fragmentacji i izolacji zbiorowisk roślinnych i populacji zwierząt,
- ograniczeniu możliwości przemieszczania się i żerowania zwierząt wewnątrz areałów osobniczych i terytoriów,
- ograniczaniu lub uniemożliwianiu migracji dalekiego zasięgu,
- ograniczaniu przepływu genów i obniżeniu zmienności genetycznej w ramach populacji,
- wymieraniu lokalnych populacji i obniżaniu bioróżnorodności obszarów.

Ludzie

Program Ochrony Środowiska będzie miały korzystny wpływ na ludzi. Przyczynią się do tego zarówno zadania inwestycyjne jak i pozainwestycyjne Planu.

Dzięki zadaniom pozainwestycyjnym takim jak ścieżki ekologiczne, konkursy i wszelkiego rodzaju edukacja ekologiczna przyczynią się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Zadania inwestycyjne przyczynią się do zwiększenia komfortu życia mieszkańców oraz zredukują zagrożenia związane z klęskami żywiołowymi.

Największy pozytywny wpływ będą miały:

- remonty dróg,
- skanalizowanie obszarów wiejskich,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- montaż urządzeń redukujących poziom hałasu,

- termomodernizacje budynków,
- ochrona przeciwpowodziowa.

Zwierzęta

Przy prawidłowym wdrażaniu Programu będzie on wywierał pozytywny wpływ na zwierzęta. Zarówno edukacja ekologiczna jak i akcje dokarmiania zwierząt przyczynią się do ich ochrony.

Największymi zagrożeniami będą prace budowlane związane z realizacją inwestycji. Szczególnie na etapie termomodernizacji i wymianie dachów budynków mogą być zagrożone siedliska ptaków. Dlatego też prace powinny być prowadzone po dokładnych oględzinach budynku (czy nie występuje tam siedlisko ptaków) a następnie roboty budowlane dostosować do okresów lęgowych ptactwa.

Ponadto potencjalnym zagrożeniem będą prace związane z ochroną przeciwpowodziową.

Ważnym oddziaływaniem będzie ruch pojazdów w czasie prac budowlanych. Spowoduje ono m.in.:

- zwiększenie barier migracyjnych,
- podwyższenie śmiertelności i zmniejszenia liczebności populacji (śmiertelne „kolizje” zwierząt z jadącymi samochodami),
- płoszenie zwierząt (hałas, światło, wibracje).

Przy zachowaniu odpowiednich środków ostrożności oraz sprawnych technicznie maszyn i urządzeń można zminimalizować takie czynniki jak hałas, wibracje emisję szkodliwych substancji do atmosfery.

Jednocześnie takie czynniki jak bariery migracyjne, oraz zmniejszenie populacji poprzez kolizje z jadącymi pojazdami mają charakter marginalny ze względu na niewielki udział środków transportu przy realizacji inwestycji do całkowitego natężenia ruchu.

Prawidłowa realizacja Programu w minimalnym stopniu wpłynie na zwierzęta, a w okresie długoterminowym przyczyni się do ochrony zwierząt.

Rośliny

Program Ochrony Środowiska nie będzie miał wpływu na rośliny lub będzie to wpływ pozytywny. Szczególnie zadania związane z edukacją ekologiczną przyczynią się do ochrony roślin w tym roślin chronionych. Nie bez znaczenia pozostaje również ochrona przeciwpowodziowa i zadania związane z ratownictwem chemicznym.

Jedynym zagrożeniem dla roślin będą prace budowlane związane z budową kanalizacji oraz z budową wałów. Roboty ziemne mogą powodować niszczenie występujących w obszarze budowy roślin. Istnieje również niebezpieczeństwo dla roślin położonych obok przewidywanych robót ziemnych z uwagi na zagrożenie niszczenia systemów korzeniowych .

Jednak zagrożenia te mają charakter miejscowy i będą one przejściowe.

Woda i gleby

Realizacja Programu wpłynie na poprawę jakości wód. Dzięki niemu zostaną wyeliminowane największe zagrożenia a mianowicie:

- **Ścieki bytowo-gospodarcze**, zanieczyszczenia rolnicze, komunikacyjne, przemysłowe i deszczowe.

Głównym źródłem zanieczyszczeń wody są **ścieki bytowo-gospodarcze**, które pochodzą z gospodarstw nie objętych kanalizacją. Stanowią one duże zagrożenie dla wód nie tylko powierzchniowych. Ścieki na terenach wiejskich najczęściej są gromadzone w bezodpływowych (często nieszczelnych) zbiornikach. Nie do końca jest również rozwiązany problem ich opróżniania. Zagadnienie to ma duże znaczenie, ponieważ często zabudowa wsi skoncentrowana jest wzdłuż biegu rzek. W obszarach dolin i obniżeń, gdzie płytko zalega zwierciadło wody pierwszego poziomu może dojść do znacznych skażeń w przypadku powodzi (podmycie szamb).

- **Zanieczyszczenia rolnicze** powstają w wyniku splukiwania i ługowania gleb użytkowanych rolniczo. Źródłem zanieczyszczeń może być niewłaściwe magazynowanie obornika, gnojowicy i gnojówki oraz ich nieodpowiednie wykorzystanie rolnicze. W wyniku opadów i roztopów następuje migracja składników nawozowych do wód powierzchniowych, a w przypadku ługowania również do wód podziemnych. Dużym zagrożeniem są również miejsca, gdzie substancje te są przygotowywane do użycia, często bez zachowania podstawowych środków bezpieczeństwa i higieny, wysypują lub wylewają się na ziemię i w bardzo wysokich stężeniach punktowo przenikają do wód podziemnych. Jest to bardzo groźne w sytuacjach, gdzie miejscami takimi są podwórza gospodarstw zaopatrujących się w wodę z własnych ujęć.
- **Zanieczyszczenia komunikacyjne** powstają przy szlakach komunikacyjnych, a ich wielkość jest związana z oddaleniem drogi od cieków. W czasie opadów i roztopów ścieki opadowe (spływające z korpusu dróg) migrują do wód podziemnych.
- **Ścieki deszczowe** powstają podczas opadów atmosferycznych i mają duży ładunek zanieczyszczeń zwłaszcza z terenów zurbanizowanych, przemysłowych i pól

uprawnych – szczególnie wtedy, gdy opad nastąpił niedługo po nawożeniu lub spryskiwaniu środkami ochrony roślin. Jakość tego zanieczyszczenia jest trudna do określenia. Brak odpowiednich zabezpieczeń powoduje często chwilowe przekroczenie wskaźników czystości wód.

Program przyczyni się również do poprawy jakości gleb. Dzięki niemu wyeliminowane zostaną główne zagrożenia jakimi są erozja, odpady i chemizacja rolnictwa, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywny wpływ na powierzchnię ziemi może mieć również postępująca urbanizacja i osadnictwo, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków.

Głównymi i potencjalnymi zanieczyszczeniami gleby na terenie gminy są:

- "dzikie składowiska" odpadów,
- wprowadzane do gleby nieoczyszczone ścieki komunalne, w szczególności z nieszczelnych szamb,
- chemizacja rolnictwa /nawozy sztuczne, pestycydy/,
- emisje do atmosfery zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,
- urbanizacja i osadnictwo,
- zlokalizowane na terenie gminy magazyny substancji chemicznych itp.,
- pogłębiające się niedobory wody, zwłaszcza w okresie letnim,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- degradacja gleb, erozja, zakwaszenie.

Powietrze

Ze względu na swój rolniczy charakter, Gmina Łuków nie jest obszarem zagrożonym pod względem zanieczyszczenia powietrza. Na terenie gminy brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących zanieczyszczenia gazowe czy też pyły. Stąd też głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji.

Problemem na terenie gminy jest tzw. niska emisja głównie jako efekt spalania paliw niskiej jakości w paleniskach domowych. Dodatkowym źródłem zanieczyszczenia powietrza i jednocześnie źródłem hałasu choć w mniejszym stopniu jest w gminie ruch komunikacyjny. Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w wyniku spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów.

Wdrożenie Programu będzie miało pozytywny wpływ na powietrze. Przyczynią się do tego takie zadania jak modernizacja wymiana kotłów centralnego ogrzewania oraz termomodernizacje budynków. Innym elementem wpływającym na poprawę jakości powietrza będzie usunięcie wyrobów zawierających azbest.

Edukacja ekologiczna podniesie świadomość mieszkańców, co pozwoli ograniczyć zanieczyszczenia związane z „niską emisją” (w tym nielegalny proceder palenia odpadów w gospodarstwach domowych).

Potencjalnym zagrożeniem może być praca maszyn podczas realizacji zadań inwestycyjnych programu. Będzie to emisja spalin zawierających takie substancje jak CO₂, SO₂, Co, NO_x. W odniesieniu do emisji powstającej w wyniku całego ruchu drogowego emisja ta jest znikoma.

Krajobraz

Wpływ Programu na krajobraz będzie miał miejsce podczas realizacji inwestycji. Nastąpią krótkotrwałe zmiany w krajobrazie powstałe w wyniku prac budowlanych. Będą tu miały miejsce zmiany spowodowane pracami budowlanymi oraz robotami ziemnymi.

Kolejnym elementem będą doraźnie gromadzone na miejscu odpady. Wszystkie te zmiany będą mieć charakter krótkotrwały.

Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku budowy wałów. W tym przypadku zmiany krajobrazu będą mieć charakter długotrwały.

Klimat

Dla oszacowania zmian klimatycznych należy wziąć pod uwagę jedynie emisję CO₂ powstałą w wyniku pracy środków transportu, ewentualnie maszyn budowlanych.

W związku ze śladową emisją w stosunku do tła zanieczyszczeń w przedmiotowym Programie wartość tą można uznać za pomijalną.

Poprawa jakości powietrza także będzie miała charakter lokalny i nie przyczyni się do zmian klimatycznych.

Zasoby naturalne

Nie przewiduje się wpływu Programu na zasoby naturalne.

Zabytki

Nie przewiduje się wpływu Programu na zabytki.

Dobra materialne

Biorąc pod uwagę dobra materialne przewiduje się pozytywne oddziaływanie Programu na ten element. Najważniejszym i najbardziej zauważalnym efektem będzie wzrost wartość nieruchomości po termomodernizacji lub remoncie.

Jednocześnie nastąpi poprawa wyglądu oraz przedłużenie żywotności budynków.

Ponadto zabezpieczenia przeciwpowodziowe zmniejszą ryzyko wystąpienia kęski żywiołowej w postaci powodzi.

4.3. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Podstawowym zadaniem programów ochrony środowiska ma być pomoc w rozwiązywaniu istniejących problemów, jak również przeciwdziałanie zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. Opracowane na wszystkich szczeblach „Programy.” winny uwzględniać aktualną sytuację i specyfikę jednostek wchodzących w ich skład.

Opracowana dla Gminy Łuków aktualizacja Programu Ochrony Środowiska, zgodnie z obowiązującymi wymogami, inwentaryzuje aktualny stan środowiska i system monitorowania jego zmian oraz określa niezbędne działania dla ochrony środowiska w ścisłym powiązaniu z głównymi kierunkami rozwoju województwa lubelskiego. Program ten powinien stanowić płaszczyznę koordynacji działań w skali ponadlokalnej (ponadgminnej) na rzecz środowiska. Określa on ramy działań w takich dziedzinach jak między innymi ochrona zlewni rzek i obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Zmniejszenie presji na środowisko i określona poprawa stanu środowiska możliwe są jedynie przez wdrażanie mechanizmów prawnych i ekonomicznych polityki ekologicznej oraz wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, która powinna się wyrażać nie tylko dostrzeganiem problemów w dziedzinie środowiska, ale także zrozumieniem ich przyczyn, zdawaniem sobie sprawy z uwarunkowań odnoszących się do możliwych sposobów ich rozwiązania, oraz umiejętnością odniesienia tych problemów do własnej osoby i własnych działań - w miejscu pracy, zamieszkania i wypoczynku.

Naczelną zasadą przyjętą w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego, społecznego gminy z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

Realizacja Programu ma doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne metody chroniące przed degradacją, a także stworzyć warunki do wdrożenia wymagań obowiązujących w tym zakresie prawa.

Celem strategicznym Programu jest: zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej w połączeniu z rozwojem społecznym i gospodarczym.

Dla pomocy w jego realizacji wyznaczono cele średniookresowe oraz priorytety ochrony środowiska (kierunki działań):

1. Utrzymanie różnorodności biologicznej na terenie gminy.
2. Rozwijanie zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
3. Ograniczenie negatywnego oddziaływania działalności człowieka na środowisko glebowe.
4. Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie zasobów kopalin na terenie gminy.
5. Optymalizacja zużycia surowców, wody i energii w powiecie łukowskim.
6. Promowanie i wspieranie powstawania odnawialnych źródeł energii.
7. Osiągnięcie dobrego stanu powiatowych wód powierzchniowych i podziemnych oraz zwiększenie retencji wody.
8. Spełnianie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza i standardów emisyjnych z instalacji.
9. Poprawa klimatu akustycznego gminy.
10. Ochrona mieszkańców gminy przed polami elektromagnetycznymi.
11. Zapobieganie awariom przemysłowym poprzez prowadzenie działań prewencyjnych oraz edukacyjnych mieszkańców i pracowników zakładów przemysłowych.
12. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania środowiska.

Dla prawidłowej realizacji Programu na samorząd gminny został nałożony szereg zadań. Są to m.in.:

- rozbudowa kanalizacji sanitarnej,
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach wiejskich,
- modernizacja wodociągów,
- modernizacja - zmniejszenie uciążliwości kotłowni, niejednokrotnie przy zastosowaniu energii odnawialnej wraz z termomodernizacją budynków,
- modernizacja systemów ciepłowniczych,
- budowa sieci gazowniczej,
- rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów,
- rozwój systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych,

- rozwój systemu postępowania z odpadami zawierającymi azbest – inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gmin, ewentualnie finansowe wsparcie działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest przez osoby fizyczne,
- modernizacja dróg,
- budowa ścieżek rowerowych,
- edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży.

4.4. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

W trakcie prac nad Programem opierano się wszelkich dostępnych materiałach dotyczących przepisów prawnych, sieci „Natura 2000”, danych o stanie środowiska oraz innych dokumentach niezbędnych do opracowania przedmiotowego dokumentu..

W trakcie opracowywania Prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania Prognozy.

Podczas wdrażania działań Programu zakłada się wykorzystanie obecnie znanych i używanych metod, technik, technologii realizacji zadań ujętych w Programie.

Przedstawiony został schemat zarządzania Programem.

4.5. Oddziaływania transgraniczne związane z realizacją Programu

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku oraz z Ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic państwa, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku.

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków nie powoduje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter regionalny i ewentualne oddziaływanie tych przedsięwzięć może mieć zasięg lokalny.

Na etapie Prognozy stwierdzono, że realizacja omawianego Programu nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

5. Informacje końcowe

5.1. Metody wykorzystane przy opracowaniu Prognozy i analizie realizacji Programu

Przy opracowywaniu „Prognozy oddziaływania na środowisko aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków posłużono się następującymi metodami:

- aby w pełni ocenić czy poddawany prognozie dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska kierujące się zasadą zrównoważonego rozwoju,
- zbadano zależność Programu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla (wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich),
- przeprowadzono w Programu analizę zgodności dokumentu z dokumentami regionalnymi: powiatowymi i gminnymi,
- w bezpośrednim badaniu prognozy Programu posłużono się metodą sporządzenia matrycy interakcji: wpływ danego działania na poszczególne komponenty środowiska naturalnego oznaczono określonym symbolem.

5.2. Metody analizy realizacji skutków Programu

Zasadnicze znaczenie w monitorowaniu Programu Ochrony Środowiska dla Gminy posiada Gmina Łuków.

W celu dokładnego zaplanowania oraz wdrożenia Programu został przedstawiony dokładny harmonogram realizacji.

Nadzór nad realizacją programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. Program Ochrony Środowiska dla Gminy jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument wspomagający realizację prawa miejscowego gminy pozostając w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego gmin, decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych.

Wójt Gminy posiada kompetencje pozwalające mu realizować zawarte w Programie cele i zadania. Aby jednak ta realizacja przebiegała spójnie z polityką regionalną konieczne jest przygotowanie struktur administracyjnych do ścisłej współpracy z organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2015 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu na jaki

jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- ocena postępów we wdrażaniu Programu Ochrony Środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

Program ochrony środowiska dla Gminy Łuków na lata 2013 – 2016 jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w gminie w okresie od 2013 – 2020 roku. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w gminie poprzez regularne ocenianie stopnia realizacji Programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą między innymi:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- ilość i rodzaj terenów objętych ochroną,
- poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym (ilość emisji),
- poziom hałasu w środowisku,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

6. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza powstała w związku z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Nadrzędnym celem Prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łuków.

W Prognozie opisane zostały poszczególne zagadnienia ujęte w Programie. Pokazuje ona również najważniejsze cele Programu. W Prognozie przedstawiono powiązania Programu z innymi dokumentami strategicznymi takimi jak:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
- program wykonawczy do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016 roku,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- itp.

Ujęty w niej został także istniejący stan środowiska oraz problemy jego ochrony z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem terenów podlegających ochronie.

Przedstawiono także przewidywane znaczące oddziaływania - bezpośrednie, pośrednie wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne

na następujące zagadnienia:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie województwa lubelskiego,
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- podstawa do ubiegania się o środki finansowe z funduszy krajowych i zagranicznych,

- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.
- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

i aspekty środowiska:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne.

W Prognozie przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, jak również trans graniczne oddziaływanie na środowisko.

7. Spis tabel

- Tabela nr 1. Zestawienie Obszarów Chronionych NATURA 2000 występujących na terenie Gminy Łuków
- Tabela nr 2. Zadania inwestycyjne Gminy Łuków planowane do realizacji w latach 2012 - 2019
- Tabela nr 3. Zadania pozainwestycyjne Gminy Łuków planowane do realizacji w latach 2012 - 2019
- Tabela nr 4. Zadania planowane do realizacji w latach 2012-2015 wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla województwa Lubelskiego dotyczące Gminy Łuków, realizowane przez organy wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz inne organizacje